

Dr ENES MILAK, naučni saradnik

(1947–2014)

Institut za savremenu istoriju ostao je bez još jednog svog, bivšeg, istaknutog radnika, naučnog saradnika dr Enesa Milaka, koji je preminuo 10. juna 2014. u Jajcu.

Smrt, koja je naša jedina izvesnost i sudbina, otrgla je prerano iz života nežnog oca, dobrog supruga, pouzdanog druga i prijatelja, a svi koji su ga znali, sa njim sarađivali, osiromašeni su i ožalošćeni.

Milaka je iznedrila ponosita Bosna i Hercegovina, Livno, 5. juna 1947, gde je završio osnovnu školu i gimnaziju, a Filozofski fakultet na Beogradskom univerzitetu 1972, na kojem je magistrirao i doktorirao. U Institutu za savremenu istoriju radio je kao naučni saradnik od 1972. do 1997, kada se vratio u zavičaj i u Jajcu vršio odgovornu dužnost direktora Muzeja AVNOJ-a. Obnovio je i obogatio rad Muzeja novim postavkama svih bivših jugoslovenskih republika, ne prekidajući saradnju sa istorijskim naučnim ustanovama u Beogradu, a u svom Institutu često je boravio. Aktivno je sarađivao sa SUBNOR-om Srbije, jer je voleo Srbiju i svoj bivši Institut.

Enes je bio čovek snažne individualnosti, rođeni optimista, koga su krasili vera u smisao života, rada, borbe, drugarstvo, bečarluk, neprestano sticanje novih znanja. Čovek je neprolazan jedino kroz one kojima omogućiti da žive i traju posle njega, on je bio stamen, neprolazan. Svojim životom i radom ostavio je trajan trag u ljudima i u istoriografiji.

Naučnoistraživačke rezultate E. Milaka tek treba izučiti i vrednovati, to „preporučuje“ njegova bibliografija radova. U svom naučnoistraživačkom radu on se pretežno i uspešno bavio pitanjima vezanim za spoljnu poli-

tiku Kraljevine SHS, Jugoslavije. Tako njegova magistarska teza obrađuje pitanje *Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca i Rimski sporazum (1922–1924)*, tu je i njegova vredna knjiga *Italija i Jugoslavija 1931–1937*, objavljena u izdanju Instituta 1987, kao i više naučnih priloga od kojih navodimo neke: *Hitlerovi stavovi prema Jugoslaviji, septembar 1939 – april 1941. godine; Mussolini i problem Jadrana 1917–1922; Uspostavljanje trgovinskih odnosa između Italije i Jugoslavije 1945–1947; Jugosloveni u koncentracionim logorima i zatvorima fašističke Italije u toku Drugog svetskog rata; Ustaški pokret i fašistička Italija; Italijansko viđenje jugoslovenske ratne situacije (1944); Doktrina spoljne politike italijanskog fašizma u istupanjima Benita Musolinija; Spoljnotrgovinski odnosi Jugoslavije 1945–1948. godine; Italijanska diplomatija i Hrvatsko pitanje 1928–1936; Mussolini, Italija i nastanak Kraljevine SHS i drugi.*

Bavio se i lokalnom istorijom, na primer *Istra 1944–1945; Rijeka između dva svetska rata; Užice u Jugoslaviji 1945–1974*, jer takvi radovi najbolje pokazuju produkciju i reprodukciju stvarnog života.

Treba posebno pomenuti njegovu koautorsku knjigu *Vekovi Srba, srpske države i zemlje* (1992), koja i sadržajem i načinom interpretacije materije pleni čitaoce i predstavlja trajan, pokretan spomenik Srbima.

Radovi Milaka su na tragu, u funkciji spoznavanja složenog bića istorije. Oni potvrđuju da je zadatak istorijske nauke da svojom utemeljenošću i objektivnošću suprotstavlja – predrasudama razboritost, politikanstvu stručnost, ideologizaciji naučnost, manipulacijama iskrenost, neznanju znanje.

Enes Milak je nastojao da otkrije istinu o razvoju Kraljevine Jugoslavije od stvaranja do kraja Drugog svetskog rata – „Istina je sklad spoznaje sa njenim predmetom“ (Kant). Otkrivanje te spoznaje uvek je teško i nikada nije konačno, jer istorija ne pretenduje na apsolutne istine već samo na naučnu istinu, to jest istinu do koje se došlo istraživanjem.

Radovi Enesa Milaka zbog bogatstva istorijskih izvora i ponuđene empirije, zbog načina i nivoa interpretacije materije vredan su prilog srpskoj, jugoslovenskoj historiografiji i biće nezaobilazni u budućim istraživanjima te problematike.

Praznina koja nastaje smrću Enesa Milaka je velika, ali ostaje i trajno sećanje na čoveka koji je svojim životom i radom podizao ljudske vrednosti, činio ovaj svet boljim, bio predan službi svega što uzdiže misao, dostojanstvo čoveka i unapređuje ljudsko znanje i razumevanje.

Miroljub Vasić